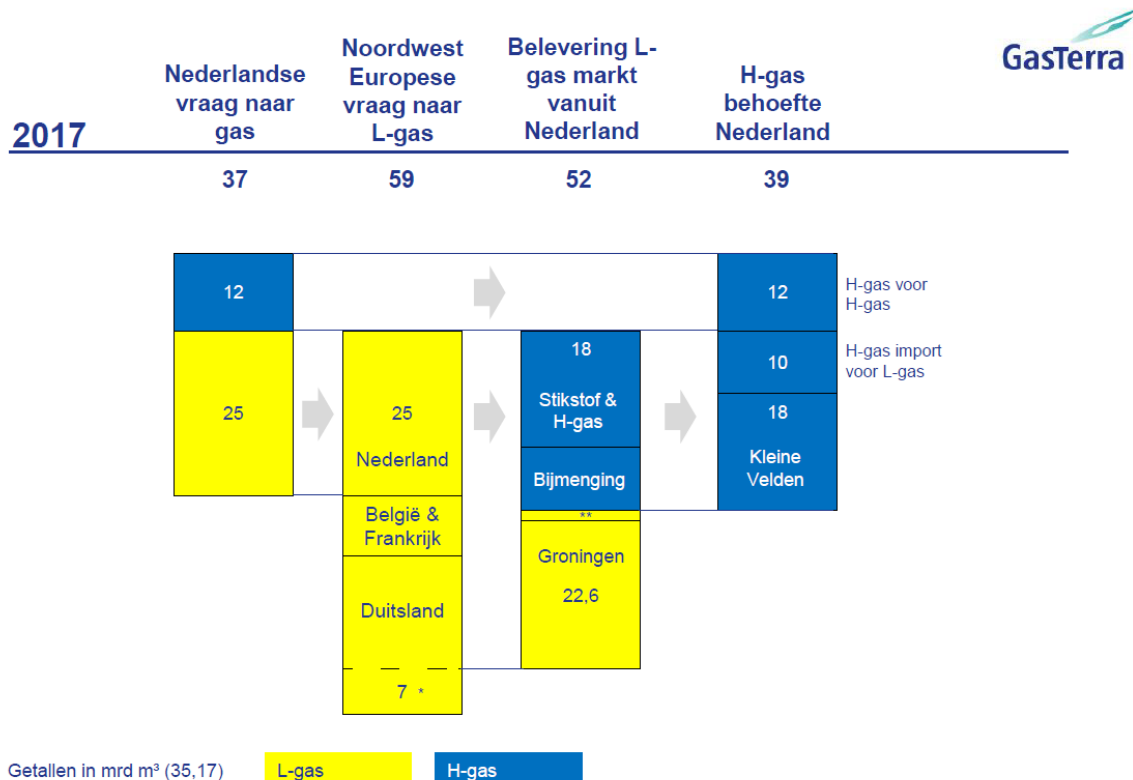

Samenhang ontwikkelingen fysieke Nederlandse gasmarkt

De productie van Groningengas wordt op termijn beëindigd. Dit is mogelijk door enerzijds de productie van een alternatief gas van gelijke samenstelling dat ontstaat door stikstof toe te voegen aan hoogcalorisch gas (H-gas), en anderzijds door de vraag naar laagcalorisch gas (L-gas) te reduceren. Die vraagreductie wordt in het buitenland vooral gerealiseerd door de ombouw naar hoogcalorisch gas. In Nederland wordt deze reductie ingegeven door verduurzaming van woningen.

De volgende infographics geven inzicht in de omvang en samenhang van deze ontwikkelingen. We beginnen met de situatie in het jaar 2017 en vergelijken die met de verwachte toestand in 2023.

* = productie van L-gas in Duitsland

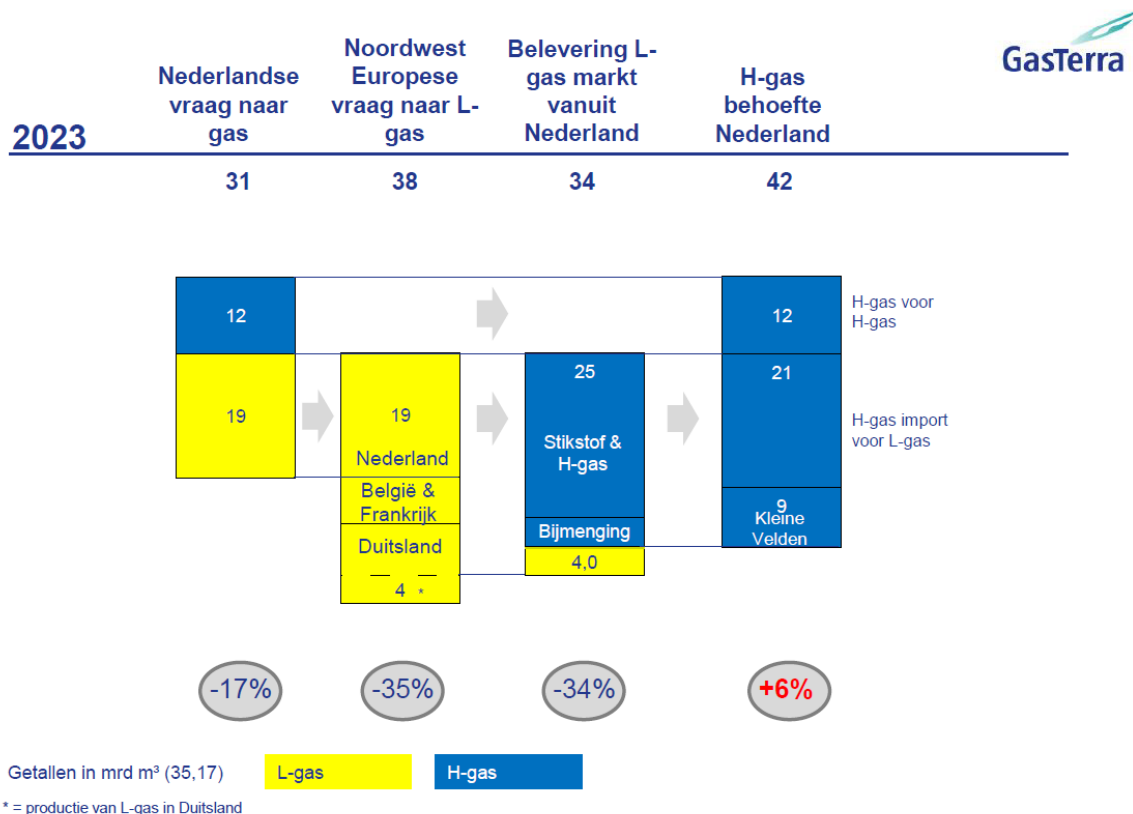
** = kleine velden van Groningen kwaliteiten gewonnen gas voor gebruik bij de winning.

Bronnen: Totale Nederlandse markt: CBS / Groningen: GasTerra / Kleine Velden: EBN / Stikstof met H-gas: GTS, 85% x 21 mrd m³ / Duitse productie: BVEG

- De Nederlandse vraag naar L-gas was in 2017 25 mrd m³, de vraag naar H-gas 12 mrd m³. Daarmee komt, volgens het CBS, de totale gasvraag in Nederland in 2017 op 37 mrd m³ ⁽¹⁾.
- L-gas wordt niet alleen gebruikt in Nederland maar ook in delen van België, Frankrijk en Duitsland. De totale vraag naar L-gas was in 2017 59 mrd m³.
- De L-gasvraag komt grotendeels uit Nederland; in een kleiner deel van de Duitse vraag, zo'n 7 mrd m³, wordt voorzien uit de eigen krimpende productie.
- De totale belevering van L-gas vanuit Nederland was al met al 52 mrd m³. Hiervan was 22,6 mrd m³ afkomstig uit het Groningenveld. Naast Groningen komt er nog L-gas uit twee kleine velden. De andere bronnen (velden) produceren hoogcalorisch gas. Daarvan wordt een deel rechtstreeks met het L-gas gemengd om tot een specifieke verbrandingswaarde te komen. Daarnaast wordt H-gas vermengd met stikstof in het systeem van GTS. Dit laatste noemen we conversie.

¹ CBS rapporteert gas op basis van een energie-inhoud van 31,65 MJ/m³; de getallen in deze infographic zijn weergegeven met een energie-inhoud van 35,17 MJ/m³.

- De totale behoefte aan H-gas in Nederland komt daarmee uit op 39 mrd m³. In Nederland wordt hoogcalorisch gas gewonnen uit de kleine velden. Deze productie had in 2017 een omvang van 18 mrd m³. Dat was dus niet voldoende om in de totale H-gas behoefte te voorzien. De overige 21 mrd m³ (waarvan 12 mrd m³ voor de totale H-gas-behoefte en 10 mrd m³ voor de rest van de L-gas-behoefte) wordt geïmporteerd.

Bronnen: Totale Nederlandse markt: NEV2017 + afspraken Klimaatakkoord / Groningen: EZK / Kleine Velden: EBN ('in production' & 'to be produced') / Duitse productie: BVEG

- De Nederlandse vraag naar L-gas in 2023 wordt geraamd op 19 mrd m³. Dit cijfer is gebaseerd op de projecties van de Nationale Energie Verkenning (NEV) 2017, waaraan de effecten van de afspraken in het klimaatakkoord zijn toegevoegd. Die afspraken zijn de aardgasvrije nieuwbouw, de verduurzaming en het aardgasvrij maken van woningen en de zogenoemde 'startmotor' voor het aardgasvrij maken van woningen van corporaties. De vraag naar H-gas wordt geraamd op 12 mrd m³. Dat is iets meer dan de kleine 11 mrd m³ in de projecties van de NEV 2017. Hoewel het lijkt dat de vraag naar H-gas ten opzichte van 2017 niet is veranderd, gaan er echter twee grote (tegengestelde) krachten achter schuil.
  - Er is een toename van de H-gasvraag als gevolg van de ombouw in de industrie van L-gas naar H-gas. Uitgaande van de ombouw van de 53 grootste industrieën neemt de H-gasvraag toe met 4,5 mrd m³.
  - Daartegenover staat een daling van de gasvraag, door twee factoren. Wanneer Nederland een minimum CO₂-prijs invoert, heeft dat naar verwachting² een verlagend effect op de gasvraag van 1,8 mrd m³, doordat in dat scenario elektriciteit wordt geïmporteerd in plaats van in Nederland opgewekt. De projectie van de NEV2017 voorziet verder een dalende gasvraag door efficiency verbetering, van ruim 1 mrd m³. De resterende vraagdaling van minder dan 1 mrd m³ valt weg in

² Onderzoek van Frontier Economics voor het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

de afronding. In totaal, dus L-gas en H-gas samen, komt dit op een gasvraag in Nederland in 2023 van 31 mrd m³. Dat is 17% minder dan in 2017!

- L-gas wordt gebruikt in Nederland maar ook in delen van België, Frankrijk en Duitsland. De totale vraag naar L-gas in die landen komt uit op 38 mrd m³, 35% lager dan in 2017! Dit wordt veroorzaakt door de ombouw en de plannen daartoe, zoals door de autoriteiten is gerapporteerd.³ Dit L-gas komt grotendeels uit Nederland; aan een deel van de Duitse vraag wordt voldaan uit de krimpende eigen productie, die dan naar verwachting is teruggelopen van 7 mrd m³ naar zo'n 4 mrd m³.
- De totale beleving van L-gas vanuit Nederland komt daardoor uit op 34 mrd m³. Hiervan komt 4 mrd m³ uit Groningen, conform de projecties van het kabinet. Het effect van de nieuwe stikstoffabriek van GTS is dan ook zichtbaar, waardoor in totaal 25 mrd m³ aan alternatief gas voor Groningen beschikbaar is. De overige 5 mrd m³ wordt verkregen door H-gas rechtstreeks te vermengen met L-gas.
- De totale behoefte aan H-gas in Nederland komt daarmee uit op 42 mrd m³, een stijging van 6% ten opzichte van 2017. De Nederlandse productie van H-gas uit kleine velden neemt af, doordat deze leeg raken. Volgens EBN⁴ zijn de reserves gedaald tot 9 mrd m³, gerekend op basis van de verwachte productie uit de bestaande velden en wat daaruit eventueel nog extra geproduceerd kan worden. Samen is het niet voldoende om in de totale H-gasbehoefte te voorzien. De overige 33 mrd m³ dient derhalve geïmporteerd te worden. De nieuwe stikstoffabriek in Nederland leidt tot een vraagtoename van 21 mrd m³ H-gas om daarmee, door middel van conversie, de totale L-gasmarkt te kunnen bedienen. Daarnaast is naar verwachting 12 mrd m³ importgas nodig om aan de volledige Nederlandse H-gas vraag te voldoen. De totale fysieke importbehoefte komt daarmee (afgerond) uit op 33 mrd m³; dat is een flinke toename van 51% ten opzichte van 2017. De importbehoefte kan eventueel worden gereduceerd door ontwikkeling van resterende kleine velden; EBN toont deze als voorwaardelijke en prospectieve voorraden, die samen zo'n 6 mrd m³ groot zijn in 2023. Deze zijn echter niet meegenomen in bovenstaand schema.

---

³ In Duitsland het Netwerk Entwicklungsplan van de FNB-Gas/BNetzA, in België de CREG, in Frankrijk de CRE.

⁴ EBN 2018 – Focus on Dutch Gas